

Mechelen

Vijf jaar is het dinsdag geleden dat Hugo Claus, de mentaal ingesneeuwde meester, op eigen verzoek vertrok. En donderdag hebben ze bij Unesco aangestipt als de Wereld Poëziedag. Laten we het voor de verandering eens over de poëzie hebben.

‘Als ik bovenop de Empire Manhattan sta, zie ik ben

Pat Donnez tussen zijn collectie boeken. FOTO'S PATRICK HATTORI

Poëzie (1): Mechels dichter Pat Donnez over zijn stad, de poëzie en zichzelf

Pat Donnez is een uit welsprekendheid geboetseerde radioman die naar eigen zeggen vreet als een varken. Hij is een autistische workaholic die, als hij die dubbele aandoening niet in aanmerking neemt, tot 48 uur in bed zou blijven liggen. Pat Donnez is de vleesgeworden paradox, hij is een Mechels dichter.

• Mechelen is de stad die hij ongeheel liefheeft. Ze prijkt in de achtergrond, door het grote raam van zijn appartement, wanneer hij flirt met onze fotograaf, een paringsdans tussen ijdele vakmannen. We kijken uit op de Veemarkt, een plek

je dat beneveld wordt door uitlaatgassen van immer puffende lijnbussen en ondanks alles mooi is. Het is de stad op zijn best, wellicht: schoon en meurend tegelijk. Ongeveer zoals Donnez ze ziet, schatten we. Terwijl honderdduizend boeken op ons toe lijken te kruipen, geruggensteund door ruw ogende maskers en met een godvergeten waterpijp als stille getuige, heeft Donnez het over twee Mechelse gedichten die hij binnenkort voor het eerst zal publiceren. Het is de aanzet om zijn stad, de habitat die hem tegelijkertijd tot haat en liefde noopt, met woorden te penselen.

“Ik kom vaak in Londen, New York ook. Als ik bovenop de Empire State Building in Manhattan sta en naar beneden kijk – het klinkt misschien

kinderlijk of kinderachtig – dan zie ik beneden de Dijle liggen. Dat is heel vreemd, een soort van ziekte. Maar ik heb er een woord voor: *lunatic*. Daar zit het woord *luna* in, maan, maanziek. Het is een prachtige titel, maneblussers, zo ongelooflijk megalomaan. Eigenlijk zijn wij de grootste boeren van Vlaanderen, we stellen niks voor. Je hoeft maar naar Antwerpen te gaan – dat is al een provinciaal gat, om te zien dat we een nog groter gat zijn. Wij hebben geen geweldige kunstenaars, of gebouwen of vedetten. Maar wij blussen wél de maan.”

Plus êtes en vous

Wat de megalomane boeren typeert: de klaagzang. “Ooit zou er iemand het lef moeten hebben om

“De stad is totaal gemetamorfoseerd: in plaats van een loopse teef is ze een bevallige, elegante jongedame geworden.”

PAT DONNEZ

een interprovinciaal kampioenschap klagen te organiseren: we winnen met de vingers in de neus. Wij, Mechelaars, hebben van klagen een stijlfiguur gemaakt.”

Hij dist een anekdote op: een zaterdagochtend op de Grote Markt, een brand. “Binnen de kortste keren klinkt het zo (*haalt z'n Mechels accent boven*): ‘Allez, waar blijven ze nu? Waar zijn die sjarels van den brandweer?’ En wanneer de eerste brandweerman op de eerste verdieping staat: ‘Mannen, op ulle gemak, hè, drinkt anders nog een koffieke.’ Misschien speelt de herinnering me parten, maar volgens mij waren ze nooit sneller ter plaatse. Dat pand is meteen geblust, ik heb een heel efficiënte brandweer gezien. En vijftien minuten later hoor ik bij de bakker:

e State Building in eden de Dijle liggen'

'Ze hebben alles onder water gezet. Wie gaat dat betalen? Wij weer zeker?' Heerlijk."

Hij smijt er een van stevige tietten voorziene metafoor tegenaan. "De stad is totaal gemetamorfoseerd: van een loopse teef is ze een bevalige, elegante jongedame geworden. In de plaats van een uitgebluste, gehavende, verbitterde Brigitte Bardot hebben we Scarlett Johansson gekregen. En we zijn allemaal bereid te zeggen: 'Ja, Bardot is een oud wijf, en ja, we zijn blij met Scarlett.' Maar: 'Die kassetjes, daar breek je benen op en de Grote Markt, daar krijg je pleinvrees van!'"

"Ik heb onze stad ongeneeslijk lief, omdat hier niets moet: dat is een bevrijding. We zijn klein, charmant, hoeven niet de beste te zijn, en zijn dat ook niet: troostend en zielig tegelijk. Maar ik verwijt het iedere Mechelaar, mezelf inclusief: we hebben te weinig ambitie. Weet je, binnenkort is er de Cavalcade met de Ommegang, ik houd mijn hart vast. Als zoets in Antwerpen of Barcelona gebeurt, dan is dat spraakmakend – daar mag volk van buiten de landsgrenzen naar komen kijken. Als ik dat in de stad zeg, staren ze me aan alsof ik uit een ruimteschip ben gestapt: 'Rustig, Pat, 't is maar Mechelen.' 'Neen,' zeg ik dan, 'het is Mechelen.' Nog niet zo lang geleden waren we de hoofdstad der Nederlanden, binnenkort vieren we de 500ste verjaardag van de rechtbank, de enige ter wereld waar nog op de oorspronkelijke plaats recht gesproken wordt. Wees daar trots op, draag dat uit."

"Ik hoop dat mijn scepticisme over de Cavalcade onterecht is, dat ik nederig het hoofd zal buigen. Maar ik vrees dat ik zal moeten zeggen: *plus êtes en vous*. Die spreuk komt van Brugge, maar ik wil hem naar Mechelen halen. Je kan niet blijven teren op de beiaard."

Hedendaagse troubadour

De interviewer interviewen is geen straf: hij begint vanzelf te vertellen, alsof hij zijn eigen vragen bedacht heeft. Maar misschien moeten we het naast Mechelen ook over de poëzie hebben. Donnez is radioman, performer, interviewer én dichter – een artistieke duizendpoot, zoals de mensen zeggen. "In Vlaanderen is die term een scheldwoord. 'Radio maken, optreden, dichten en zingen?' Kies eens, man.' Terwijl het in Nederland tot aanbeveling strekt als je tegelijkertijd Shakespeare kan voordragen én tapdansen – ik kan niet tapdansen, voor de duidelijkheid."

"Ik trek me daar geen fluit van aan. Als ik zin heb om te zingen, zing ik. Of dat nu in de badkamer is, terwijl ik de shampooes van Fa (met de geur van wilde limoenen) als microfoon gebruik, of onbeschoemd in de Spiegel tent, dat maakt mij niet uit. En als ik Mechelen op papier wil

"Per dag moet ik 6,4 bladzijden hebben geschreven. Zelfs als er een vriend sterft."

PAT DONNEZ

zetten in een sonnet, dan doe ik dat. Marketinggewijs is dat een heel onverstandige keuze."

"Ik heb veel bewondering voor mensen die niet konden kiezen. Louis Paul Boon noemde zichzelf een beeldend kunstenaar: hij maakte tekeningen, beelden, schilderijen. En toch wordt hij bestempeld als de schrijver, teruggebracht tot wat hij zelf niet zijn essentie is. Claus: hetzelfde. Als er één artistieke duizendpoot was, dan toch Claus? En hoe zal hij overleven? Als de schrijver van *Het Verdriet van België*."

Hoe ze Donnez nakijken op de straat? Als de radiomaker, denkt hij. Als ze hem al herkennen. "Meestal denken ze: wat een vreemde vogel." Hij plaatst zichzelf niet graag in een hokje, maar misschien is zijn kern wel te reduceren tot een heel simpel iets: verhalen. "Ik denk dat ik een hedendaagse troubadour ben, ja. Al wil ik op mijn hoede zijn voor verhalenvertellers: vandaag is alles een verhaal. Ik moet naar adem happen, wanneer een zelfverklaarde sterrenchef zegt dat er een verhaal op zijn bord ligt. Dat is verdomme om te eten, of juist niet, maar dat is geen verhaal. Al die gastronomische cult en kut, jongens, toch: geef mij goed en gezond eten, en blijf achter je potten."

Een moordje begaan

De radioman en de dichter lopen elkaar soms voor de voeten, vertelt Donnez. "Dat heet dan gelukkig zijn (het Klara-programma van Donnez en psychiater Dirk De Wachter, red.) is ook een vorm van poëzie. Mensen zeggen soms: het is alsof we een boek lezen. En omgekeerd beweren sommigen dat in mijn boeken de radioman spreekt – dat het direct en transparant is. Eenvoudig ook, al is dat soms bedrieglijk. Zo moet poëzie zijn. Simpel, alledaags, terwijl boven je hoofd de hemel zich opent met gezang van engelen tussen de wolken."

Maar dat het allemaal met elkaar verstrengeld geraakt, dus. Dat *Het is een mooi leven (zolang je niet bestaat)*, zijn eerste dichtbundel, niet verschilt van *Hotemetoten*, zijn gedichtenboek voor kinderen. "De kern is ongewijzigd: ik ben de man die het geblutste kind in zichzelf min of meer overeind probeert te houden. De manier waarop ik radio, poëzie of kindergedichten maak: hetzelfde.

Pat Donnez: "Ik heb één raad: stop om gelukkig te willen zijn, dans."

Daarom staat er op de voorpagina van *Hotemetoten*: voor kinderen en andere grote mensen. Er komt ook een nieuwe theatertournee, *Toorn*. Over hoe ik *Marc groet 's morgens de dingen* van Paul van Ostaijen tot woede van de rest van de klas voordroeg en daarom al van regel twee bont en blauw geslagen werd. Grappig, en tragikomisch. Dat is de basis, en het medium is van ondergeschikt belang."

Ze is hem niet vreemd, de tragikomedie. Of er een schurend eeltlaagje op Donnez' ziel ligt? Jawel. Het Leven wordt niet slechts door lichtheid aangedreven. "Ik ken weinig komieken die van 's morgens tot 's avonds de familie aan het lachen brengen, de meeste proberen ook maar de dag door te komen. Noem het een manier om stoom af te laten. Voor hetzelfde geld zou ik een klein moordje kunnen begaan, of iemand voor verrot slaan. Gelukkig heb ik niet de fysiek om me eraan te wagen, en leef ik me uit in de dingen die ik doe. Maar er ligt dus wel degelijk frustratie en woede aan ten grondslag. Hoewel de meeste mensen me niet kennen als iemand die schuimbekkend door het leven gaat."

Autistisch schrijven

In een vraaggesprek met een ander medium liet Donnez zich ontvallen dat een interview als seks is. Vandaag is het aan het lezen om de vergelijking met de geconsumeerde liefde te doorstaan. "Lezen is zoals vrijen, je kan het overal. Op de keukentafel, op de achterbank van een auto, naar het schijnt zelfs op een toren. Je wordt dan torenpoeper genoemd. En als je het al lezend doet ben je een boekenpoeper."

Maar wat schrijven dan is, vragen we. "In mijn geval een opstoot van autisme, een ramp voor wie met mij wil samenleven – gelukkig geen acuut probleem op dit moment. Ik schrijf het best in een héél kleine ruimte, zonder comfort, hooguit een houten, oud bureau, een bed, een douche en een raam dat uitkijkt op een grote tuin. Ik heb nu een plekje gevonden in de abdij van Chevetogne, waar ik me regelmatig afzonder. Er is maar één manier om een roman te schrijven: je volledig terugtrekken in je wereld, fanatiek en rücksichtslos. Alle internetverbindingen moet je doorknippen, de contacten met kauwgom afplakken. En zelfs in een abdij heb je Wi-Fi, dat is de pest."

"Evenzeer autistisch: mijn Moleskine-schriftjes. (Toont een stapeltje) Per dag moet ik 6,4 bladzijden geschreven hebben, dan heb ik aan het einde van de maand één boekje vol. Of je lief het uitmaakt, of je geïnterviewd wordt door de *Gazet*: elke dag zijn er de 6,4 bladzijden. Zelfs als er een vriend sterft. Ik weet dat als ik het twee dagen niet volhoud, er geen schrift vol geraakt. En ja, dat zou een ramp zijn. Ik ben een workaholic, die diep vanbinnen een gigantisch lui varken is. En de paradox is dat er weinig mensen zijn die zoveel werk verzetten op één dag als ik. Maar als ik de discipline niet aanhoud, lig ik binnen de kortste tijd 48 uur in bed."

"Ik ben de vleesgeworden paradox, ja, niet voor één gat te vangen. En dat is een probleem, want het werkt niet: mensen willen je liefst van al labellen. Het moet helder zijn, duidelijk: ze moeten weten wat ze aan je hebben."

MARIJN SILLIS

Donnez in citaten

●● "Ik heb de zeer tot de verbeelding sprekende en jaloersmakende luxe dat ik over tijd beschik. Ik ben op een leeftijd gekomen dat ik kan zeggen: ni dieu, ni maître. Al heeft dat consequenties: ik kies niet voor een leven dat baadt in luxe. Ik heb geen auto, bewoon een huurhuis, de meeste evidente dingen behoren niet tot mijn eigendom. Maar wat anderen ontberen, of heel graag zouden hebben, bezit ik wél. Tijd. En bijgevolg heb ik de luxe om in de Botanique op een bankje te zitten en me absoluut over te geven aan de overbodigheid."

●● "We zijn het stadion voorbij dat we in beschimmelde achterafzaaltjes ontvangen worden door de voorzitter van de naaclub. Het circuit is professioneler geworden, en gelukkig maar. Al is honoriarium een groot woord voor het drinkgeld dat je krijgt. Zeker in verhouding tot wat Astrid Bryan krijgt om 'amazing' te roepen."

●● "Noem de Boekenbeurs niet langer de Boekenbeurs, maar de BV-beurs waar het niet stoort dat er een boek in de weg ligt. Er was een periode dat mensen die boeken uitbrachten, die ook zelf geschreven hadden. Daarna besefte het publiek dat sommige boeken niet geschreven waren door de sporter of politicus zelf, maar door een ghostwriter. En nu zitten we in het stadion dat wie het boek presenteert het zelfs niet gelezen heeft."

●● "Ik moet er niet flauw over doen: er zijn mensen die me lichtzinnig vinden, of arrogant. Of smakeloos of lucht of licht of naast de schoenen lopend. En er zijn mensen die me kwaliteiten toedichten die ik in geen 100 jaar bezit: inventief, grappig, spiritueel. Maar ze denken wat ze willen, ik ga door."

●● "Voor de serie 'Dat heet dan gelukkig zijn' had ik mezelf op de gelukschaal een 6,4 gegeven. 'Wat is er met jou aan de hand?', vroegen luisteraars. Terwijl ik mijn cijfer meer dan behoorlijk vind. Ongeluk is ook een soort geluk. Er zijn zoveel mensen die zichzelf ongelukkig maken omdat ze koste wat het kost gelukkig willen zijn. Ik heb één raad: stop om gelukkig te willen zijn, dans!"

MASI